

SELECCIÓN DE DOCUMENTOS. TEMA 26. OS PRINCIPAIS SECTORES INDUSTRIAIS E O PAPEL DO FERROCARRIL

***Textos que apareceron en exames PAU**

Doc. 1. En 1860 o escritor catalán Manuel Angelón describía o desenvolvemento industrial de Cataluña*:

“En España a palabra industria trae infaliblemente á memoria a palabra Cataluña. O principado é sen dúbida o núcleo da forza e riqueza industrial da Península; Barcelona é chamada por propios e estraños a Manchester da nosa querida patria (...). Non hai probablemente industria ningunha que non teña en Cataluña a súa representación, e non en pequena escala, senón en vastas proporcións. Os fiados e tecidos de algodón, os estampados, os tecidos de seda e la nas súas múltiples calidades, damascos, veludos, tisús, encaixes, máquinas, papel, todo se fabrica no antigo principado”

Doc. 2. Distribución rexional da produción siderúrxica española (medias anuais en miles de toneladas)*:

Período	Produción	Andalucía	Biscaia	Asturias
1861-1865	45,65	14,65	11,73	13,17
1871-1875	45,53	4,46	8,72	24,90
1881-1885	131,59	2,89	76,71	40,08
1896-1900	289,24		227,69	102,81

Doc. 3. Valores das exportacións mineiras e metalúrxicas españolas (en miles de pesetas)*:

Período	Total de exportacións	Exportacións mineiras e metalúrxicas	% do total
1849-1858	2.081.631	255.416	12,2
1859-1868	3.085.766	405.647	13,1
1869-1878	4.566.627	972.002	21,1

Doc. 4. Concesións de augas para fábricas de tecidos de algodón en Cataluña:

Ano	Potencia en CV
1861	1.800
1866	3.197
1871	5.138
1876	9.233
1881	11.755
1886	12.582
1891	16.726
1896	22.182
1901	28.2820

Fonte: A. Carreras. Revista de Historia Económica (1983) páx. 47

Doc. 5. O problema do combustible na industria andaluza (1846):

Entre os grandes obstáculos que aquí se experimentan para o establecemento de novas industrias, un procede da falta de combustible do país e da dificultade de procuralo fóra. O primeiro é un mal inherente ao solo e de longo e difícil remedio; o segundo pende dun defecto da lexislación fiscal fácil de ser corrixido nunha liña dos aranceis.

A introdución do carbón de fóra tendería, dunha parte, a permitir o repouso dos montes baixos, o crecemento dos pastos e a esperanza de futuros bosques, e da outra, auxiliaría as nacentes industrias por

ser o axente poderoso que necesitan. Non se comprende, pois, o motivo de gravar a entrada de carbón pedra estranxeiro até o extremo de que resulte máis económico consumir as leñas do monte baixo que, como deixo devandito, arruína a agricultura na súa base, que é a produción de estercos. A única razón que se deu é protexer por ese medio a venda do carbón de Asturias.

Fonte: Seminario de la Industria y revista de intereses materiales y de Ultramar, nº 10. Madrid, 9-V-1846

Doc. 6. Consumo de materia prima na industria algodoneira catalana (1835-1912):

Quadre 17. Consum de primera matèria per la indústria cotonera catalana, del 1835 al 1912*

any	cotó en floca tones	any	cotó en floca tones	any	cotó en floca tones
1835	3,337	1861	17,565	1887	40,532
1836	3,645	1862	15,443	1888	46,545
1837	4,400	1863	12,909	1889	47,741
1838	4,420	1864	13,374	1890	53,734
1839	5,768	1865	13,984	1891	52,913
1840	6,859	1866	15,898	1892	56,106
1841	7,256	1867	18,409	1893	58,654
1842	5,351	1868	18,250	1894	62,328
1843	4,894	1869	19,909	1895	62,691
1844	8,390	1870	23,601	1896	65,427
1845	9,798	1871	26,568	1897	63,208
1846	9,914	1872	26,599	1898	72,241
1847	8,359	1873	27,498	1899	69,094
1848	10,177	1874	29,047	1900	73,298
1849	12,792	1875	33,027	1901	72,752
1850	14,130	1876	31,781	1902	77,260
1851	15,332	1877	32,235	1903	75,174
1852	15,231	1878	31,001	1904	72,478
1853	15,191	1879	34,335	1905	74,709
1854	15,582	1880	37,681	1906	81,748
1855	19,195	1881	41,185	1907	88,193
1856	19,052	1882	43,908	1908	82,834
1857	19,597	1883	46,058	1909	76,500
1858	18,252	1884	46,549	1910	74,754
1859	20,582	1885	44,152	1911	82,175
1860	21,011	1886	42,244	1912	87,311

* aquest consum s'ha estimat a partir de les mitjanes mòbils de tres anys de les xifres d'importació de cotó
J. NADAL, 1975

Doc. 6. Máquinas en activo na industria algodoeira catalá (proceso de fiado).

	1835	1841	1850	1861
Fusos manuais	691.949	315.162	183.778	7.366
Fusos mecánicos	27.220	346.681	622.858	763.051
Fusos total	719.169	661.843	806.636	770.417

Fonte: Jordi Nadal, *El fracaso de la Revolución Industrial en España*, Barcelona, Ed. Ariel, 1975, p. 196.

Doc. 8. En febreiro de 1851 o diario conservador El Heraldo facíase eco da inauguración do ferrocarril Madrid-Aranxuez*:

“Poucas solemnidades viu Madrid desde a súa fundación que poidan compararse en brillo, (...) en esperanza do porvir, á que presenciou o domingo. A inauguración do ferrocarril de Aranxuez é o primeiro paso que dá a capital da monarquía cara ao mar; é o anuncio seguro de que tarde ou cedo os ricos produtos de Castela, da Mancha e dalgunhas provincias meridionais, estancados hoxe, e afogando na súa improdutivo abundancia ao seu mesmo produtor, impedindo a creación de capitais, e deixando ermos campos feraces que poderían alimentar a metade de Europa, lograsen baleirarse nos grandes mercados do mundo, e cambiarse polos produtos que necesitamos e de que carecemos”.

Doc. 9. Lei Xeral de Ferrocarrís (1855)*:

“Art.6. Os particulares ou compañías non poderán construír liña ningunha (...) se non obtiveron previamente a concesión da mesma (...).

Art.14. As concesións (...) outorgaranse por termo de noventa e nove anos cando máis (...).

Art.19. Os capitais estranxeiros que se empreguen na construción de ferrocarrís ou en empréstitos para este obxecto quedan baixo a salvagarda do Estado e están exentos de represalias, confiscacións ou embargos por causa de guerra”

Doc. 10. En 1843, Jaime Balmes expoñía a escasa capacidade da capital do Estado para servir de motor do desenvolvemento económico español:

“Cabalmente temos en España un atranco gravísimo que inflúe máis do que se cre en paralizar o noso desenvolvemento e en facer inútiles os mellores desexos. A vida de España está nas extremidades; o centro está exánime, fraco, frío, pouco menos ca morto. Cataluña, as provincias Vascongadas, Galicia, varios puntos do mediodía, ofrécennos un movemento, unha animación da que non participa o corazón de España. Londres é digna capital da Gran Bretaña, París, de Francia; na actividade, na vida da que rebordan aquelas cidades vedes as indispensables condicións da cabeza dun gran corpo. En Madrid e en todos os arredores a longuísima distancia nada parello atoparedes. Nin agricultura, nin industria, nin comercio”.

Doc. 11. Neste texto publicado en 1860 salientase a importancia da industria catalá*:

“En España a palabra industria trae infaliblemente á memoria a palabra Cataluña. O principado é sen dúbida o núcleo da forza e riqueza industrial da Península; Barcelona é chamada por propios e estraños o Manchester da nosa querida patria (...). Non hai probablemente industria ningunha que non teña en Cataluña a súa representación (...). Sabadell e Terrassa adiantaron tan considerablemente na fabricación de las, que xa os seus artefactos chamaron a atención en exposicións nacionais e estranxeiras. Non menos progresou a cidade de Reus na industria de tecer a seda (...). Girona elabora en grandes cantidades papel continuo para imprimir e escribir (...).

As poboacións de Gracia, Sants, Sant Martí, Sant Andreu, Horta e Badalona, que parecen simplemente barrios anexos á capital do principado, son outras tantas poboacións fabrís, nas que a industria se atopa tan adiantada coma na mesma metrópole”.

Doc. 12. O historiador Gabriel Tortella valora así o esforzo industrializador na España do século XIX*:

“Hai no século XIX español un número elevado de esforzos a prol da modernización do país. Por unha banda temos os esforzos privados da clase empresarial catalá por crear unha base industrial no principado. Por outra están os repetidos intentos progresistas por sentar as bases políticas e lexislativas dunha sociedade moderna, é dicir, industrializada e tecnificada. O século XIX non foi en España de absoluto estancamento: en Cataluña, e en especial en Barcelona, desenvolveuse unha notable industria; o país levou a cabo a desamortización e a construción da rede ferroviaria; reformouse a educación, o sistema monetario e bancario, os impostos; instituíuse definitivamente o orzamento; sentáronse as bases da industria siderúrxica, etc. Pero en total a tan cacarexada revolución industrial non tivo lugar”.

Doc. 13. Mapa da construción do ferrocarril

